

UDK — 349.444 + 347.61/64

*др Марија Драшкић,
доцент Правног факултета у Београду*

СТАНАРСКО ПРАВО ВАНБРАЧНИХ ДРУГОВА

Пресудом Општинског суда у Светозареву П. 2440/85 од 6. марта 1986. године одбијен је захтев тужиоца да се утврди да тужена није носилац станарског права на спорном стану, будући да је са умрлим носиоцем станарског права живела у ванбрачној заједници, те да се тужена обавезе да се исели из назначеног стана.

Окружни суд у Светозареву, одлучујући по жалби тужиоца, преиначио је пресуду првостепеног суда и пресудом Гж. 1030/86 од 8. септембра 1986. године усвојио тужбени захтев.

Против пресуде Окружног суда у Светозареву тужена је изјавила ревизију Врховном суду Србије. Испитујући побијану пресуду, Врховни суд Србије је нашао да је ревизија основана, преиначио је пресуду Окружног суда у Светозареву Гж. 1030/86 од 8. септембра 1986. године и потврдио пресуду Општинског суда у Светозареву П. 2440/85 од 6. марта 1986. године са следећим образложењем:

„Према утврђеном чињеничном стању, носилац станарског права на спорном стану био је сада пок. Р. Р. из Светозарева. Тужена је са сада пок. Р. закључила ванбрачну заједницу и у спорном стану са њим становала од 1969. до његове смрти 1982. године. И тужена и сада пок. Р. били су запослени. Међутим, сада пок. Р. је све време боловао од хроничног бронхитиса. Од 1978. године, због тежине и природе болести, била му је потребна помоћ и нега другог лица. Поред тога што је обављала све кућне послове, тужена се старала о овде пок. Р., неговала га, лечила и пружала му сву потребну помоћ.

С обзиром на утврђено чињенично стање, другостепени суд је погрешно применио материјално право кад је нашао да се тужена не може сматрати чланом породичног домаћинства сада пок. Р. у смислу чл. 9. Закона о стамбеним односима и да она нема право да после његове смрти настави да користи спорни стан.

У смислу чл. 9. Закона о стамбеним односима, члановима породичног домаћинства, поред означених лица, сматрају се и лица која је носилац станарског права дужан по закону да издржава или су та лица дужна по закону да издржавају носиоца станарског права, а која лица заједно са њим станују.

С друге стране, у смислу чл. 293, ст. 1. Закона о браку и породичним односима, ванбрачни друг има право да га издржава други ванбрачни друг ако је њихова заједница живота трајала дуже време или ако је краће трајала, а имају заједничку децу, односно дете.

Најзад, у смислу чл. 293, ст. 3. као и у смислу чл. 288, ст. 3. и 315, ст. 1. Закона о браку и породичним односима, издржавање се може давати плаћањем новчаног износа, примањем издржаваног лица ради издржавања, остављањем имовине на коришћење и на други начин.

У овом случају, не само да је ванбрачна заједница тужене и сада пок. Р. трајала дуже време, већ је тужена више година, и поред тога што је он остваривас новчана примања, доприносила издржавању сада пок. Р. на тај начин што га је неговала и лечила, старала се о свим његовим потребама и пружала му сву помоћ која му је као тешком болеснику била неопходна" (1).

I. Појам члана породичног домаћинства према савезном Закону о стамбеним односима:

Савезни Закон о стамбеним односима није одређивао која се лица имају сматрати члановима породичног домаћинства носиоца станарског права (2). У судској пракси која је тумачила одредбе Закона, појам члана породичног домаћинства обухватао је, по правилу, особе које живе у таквој заједници живота у којој су чланови домаћинства истовремено повезани и крвним сродством (3). Овај став се није, истина, примењивао круто и безусловно, тако да су судови изузетно допуштали одступање у оним ситуацијама у којима је могло да се закључи да су околности стварних односа у домаћинству такве да садрже многе елементе правих породичних односа (4). Штавише, убрзо се показало да је тумачењем одредаба Закона о стамбеним односима у судској пракси појам члана породичног домаћинства проширен и на ванбрачног друга носиоца станарског права. Такво тумачење образлагано је потребом да се практични смисао одговарајуће одредбе Закона о стамбеним односима не заснива на искључиво формалним одликама домаћинства као породичног, него на ономе што је стварна садржина животних односа лица која у таквом домаћинству живе (5). С истом одлучношћу се судска пракса изјашња-

(1) Пресуда Врховног суда Србије Рев. 285/87 од 17. фебруара 1987. године. Из архиве суда.

(2) Видети: чл. 30. Закона о стамбеним односима („Сл. лист ФНРЈ”, бр. 17/62), односно чл. 20. пречишћеног текста „Закона о стамбеним односима („Сл. лист ФНРЈ”, бр. 11/66).

(3) Милош Касапић — Сава Кезић, *Коментар Закона о стамбеним односима*, Београд, 1967 стр. 23.

(4) *Ibid.*

(5) Такво становиште усваја и највиши југословенски суд: „Породично домаћинство у смислу чл. 30. Закона о стамбеним односима треба да се заснива на неком сродственом односу, било по крви, било по тазбини. С оваквим породичним домаћинством изузетно би се према околностима конкретног случаја могло изједначити само заједничко домаћинство засновано на односу који се уподобљава брачном или сродственом односу, као што је, на пример, трајни однос између усвојитеља и усвојеника без формалног усвојења или постовање дугогодишње ванбрачне заједнице.” (Одлука Врховног суда Југославије Уж. 8763/61 од 28. октобра 1961. Наведено према: Милош Касапић — Сава Кезић: *op. cit.*, стр. 24).

Став Врховног суда Југославије потврђен је и Правним схватањем Одељења за управне спорове Врховног суда Југославије: „У одређеним условима, када се ради о дуготрајном заједничком животу у истом стану везаном вовењем заједничког домаћинства и узајамним помагањем, између лица у тој заједници стварају се односи који фактично у смислу одговарају односима који настају између лица која као сродници живе у истом стану. Ово је нарочито случај код дугогодишњих ванбрачних заједница са децом, као и код заједница које настају кад су деца без родитеља, без акта о усвојењу, устају у породицу уз потпуни бригу о њиховом издржавању, васпитању и школовању. Нема основних разлога да се лица која живе у таквим заједницама живота у погледу њихових стамбених права не третирају

вала и у прилог тврдњи да ванбрачни друг као члан породичног домаћинства носиоца станарског права има право не само да користи стан заједно са носиоцем станарског права, него и да настави да користи стан после његове смрти (6).

II. Појам члана породичног домаћинства de lege lata.

Републички и покрајински закони о стамбеним односима углавном су напустили решење ранијег савезног Закона о стамбеним односима, тежећи да више или мање прецизно одреде ко се има сматрати чланом породичног домаћинства носиоца станарског права (7). Само три, од сада важећих осам републичких и покрајинских закона, изричито су међу чланове породичног домаћинства убројили и особу са којом „носилац станарског права трајно живи у изванбрачној заједници, ако се таква заједница може изједначити са брачном заједницом” (8), „особу чија дуготрајна заједница живота са носиоцем станарског права по Закону о браку и породичним односима има једнаке правне последице као брак” (9), односно „изузетно, и лица која су дуже време заједно живела (заједница живота) са носиоцем станарског права (ванбрачни друг, давалац издржавања)” (10).

Да ли је за ванбрачног друга и његов статус у породичном домаћинству носиоца станарског права било повољније раније решење, према коме је тумачење појма члана породичног домаћинства било препуштено судско-управној пракси?

Са једне стране, имајући у виду одредбе хрватског, словеначког, па и војвођанског права, јасно је да је положај партнера из дуготрајне заједнице живота сличне браку ојачан у стамбеној области. Недоумице

као и лица која као сродници живе у истом стану као чланови истог породичног домаћинства, нити се може претпоставити да је смисао наведене законске одредбе у томе да се после смрти носиоца станарског права из стана иселе његов ванбрачни друг или дете узето под своје, са којима је он дуже време живео у заједничком домаћинству.” (Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Југославије бр. 8/63 од 27. јуна 1963, *Збирка судских одлука*, Београд, 1963, књига 8, свеска 2, стр. 11.) У истом смислу и: *Одлуке Врховног суда Југославије* Гз. 97/64 и Гз. 169/64, *Збирка судских одлука* из области грађанског права, Београд, 1972, стр. 313. и 314.

(6) Ево, илустрације ради, неколико одлука републичких врховних судова:

„Према одредби чл. 20, ст. 2. Закона о стамбеним односима члановима породичног домаћинства припада право на трајно и несметано коришћење стана и после смрти носиоца станарског права. Под породичним домаћинством, строго узев, имало би се разумјети заједничко домаћинство засновано на сродничком односу, али је пракса одступила од таквог кругог разумјевања, поистовећујући та домаћинства са истинским заједницама живота као што су ванбрачне заједнице. Код тога је нужно да су односи у ванбрачној заједници били такви да се суштински не разликују од породичног домаћинства између сродника и да не постоји сумња у то да је то стварна а не привидна заједница.” (Пресуда Врховног суда Босне и Херцеговине Гз. 38/70 од 4. фебруара 1971, *Збирка судских одлука*, Београд, 1971, књига 16, свеска 4, одлука бр. 490.)

„Дуготрајна ванбрачна заједница која је престала смрћу ванбрачног друга — носиоца станарског права и која се суштински није разликовала од породичног домаћинства, даје право живом ванбрачном другом да као корисник стана настави користити стан.” (Пресуда Врховног суда Хрватске Рев. 226/70 од 26. новембра 1970, *Преглед судске праксе* Врховног суда Хрватске, бр. 1/71, стр. 21.)

„Дуготрајност ванбрачне заједнице и околност да су у њој живела и заједничка деца странака налаже да се члану такве ванбрачне заједнице призна једнака заштита какву имају брачни другови по Закону о стамбеним односима.” (Пресуда Врховног суда Словеније Пзз. 19/70 од 7. јануара 1971, *Poročilo o sodni praksi Vrhovnega sodišča SR Slovenije*, бр. 1/71, стр. 15.)

(7) Видети: чл. 9, ст. 2. Закона о стамбеним односима („Сл. гласник СР Србије”, бр. 9/85, у даљем тексту: Закон о стамбеним односима СР Србије) и одговарајуће одредбе свих осталих републичких и покрајинских закона о стамбеним односима.

(8) Чл. 12, ст. 1. in fine Закона о стамбеним односима („Narodne novine SR Hrvatske”, бр. 51/85).

(9) Чл. 5, ст. 1. Закона о стамбеним односима („Uradni list za SR Slovenijo”, бр. 35/82).

(10) Чл. 9, ст. 3. Закона о стамбеним односима („Сл. лист САН Војводине”, бр. 12/82).

о томе да ли је или није ванбрачни друг члан породице, отклоњене су у овим решењима под условом да су испуњене претпоставке које одговарајуће законске одредбе предвиђају или на које упућују. Са друге стране, положај ванбрачног партнера је, у извесном смислу, ослабљен у преосталим правима, будући да је новом законодавном техником извршено таксативно и исцрпно набрајање чланова породичног домаћинства, а ванбрачни друг се не налази међу тако набројаним лицима. У односу на еластично решење савезног Закона о стамбеним односима, који уопште није одређивао лица која се имају сматрати члановима породичног домаћинства носиоца станарског права, задатак судова да ванбрачног друга уврсте у тај круг, када нађу да је то оправдано, изгледа несумњиво тежи у позитивном праву. Како, у том погледу, поступа Врховни суд Србије, чија је недавна одлука предмет овог коментара?

Неколико година по доношењу републичких и покрајинских прописа о стамбеним односима, Врховни суд Србије је стајао и даље на становишту да и ванбрачног друга треба изузетно сматрати чланом породичног домаћинства носиоца станарског права, уколико је између носиоца станарског права и лица које са њим станује успостављена таква заједница живота која се може уподобити породичном домаћинству. Другим речима, да би признали својство члана породичног домаћинства ванбрачном партнеру, судови су уподобљавали ванбрачну заједницу брачној, ако се о сличности могло судити на основу дужине, стабилности и озбиљности намере партнера да живе заједно изван брака (11).

Међутим, након доношења Закона о браку и породичним односима који је у СР Србији почео да се примењује од 1. јануара 1981. године, и који је, као што је познато, признао одређена права партнерима из законите ванбрачне заједнице, па и право на законско издржавање, у судској пракси забележен је велики број одлука у којима се статус ванбрачног друга, као члана породичног домаћинства другог ванбрачног друга, оцењује искључиво кроз постојање законске обавезе издржавања. Није, дакле, за суд више значајно да ли је ванбрачна заједница слична брачној у тој мери да се може обухватити појмом породичне заједнице, већ је одлучујуће питање да ли је ванбрачни друг који претендује да стекне станарско право после смрти другог ванбрачног друга био давалац или прималац законског издржавања у таквој заједници. Ова неочекивана еволуција судске праксе у Србији потврђена је читавим низом одлука интонираних једним истим правним ставом. Његова суштина је, по први пут, изложена у следећој одлуци Врховног суда Србије: „Ванбрачни друг може имати својство члана породичног домаћинства само ако је између ванбрачних другова постојала законска обавеза издржавања. Ванбрачна заједница је трајала од 1974. до 1977. године. Стицање станарског права код ванбрачне заједнице прописано је Законом о стам-

(11) У том смислу изјашњава се, на пример, Врховни суд Србије у овој одлуци: „У круг чланова породичног домаћинства који имају право да наставе са коришћењем стана после смрти носиоца станарског права спадају брачни друг, деца, родитељи и други сродници носиоца станарског права, ако између њих постоји законска обавеза издржавања, а изузетно могу се уподобити њима и лица између којих није наступила законска обавеза издржавања, ако су дуги низ година живела у економској заједници трајног карактера.“ (Одлука Врховног суда Србије Рев. 26/80. Наведено према: Томислав Ралчић, *Судска пракса и процени у области стамбених односа*, Београд, 1981, стр. 25.) Исто и: Одлука Врховног суда Србије Г.з. 222/77. Наведено према: Светислав Вуковић, *Коментар Закона о стамбеним односима*, Београд, 1985, стр. 49.

беним односима. У чл. 9. тог Закона прописано је да остала лица, међу које спада и ванбрачни друг, могу имати права члана породичног домаћинства само ако је између ванбрачних другова постојала законска обавеза издржавања. Законска обавеза издржавања између ванбрачних другова постоји само ако имају заједничку децу, без обзира на трајање ванбрачне заједнице, или ако је ванбрачна заједница дуже трајала. Овде је ванбрачна заједница трајала три године, па се не може сматрати да је дуже трајала" (12).

Увиђајући тешкоће са којима се суочава судска пракса у примени поменутог одредбе стамбеног законодавства на односе у ванбрачној заједници и несумњиво свестан њене недоречености, Врховни суд Србије је интервенисао усвајањем следећег правног става: „Чланом породичног домаћинства у смислу чл. 9, ст. 2. Закона о стамбеним односима сматра се ванбрачни друг носиоца станарског права који остварује или је могао остваривати право на законско издржавање из чл. 293. Закона о браку и породичним односима према носиоцу станарског права, или носилац станарског права остварује или би могао остваривати законско издржавање према ванбрачном другу са којим заједно станује" (13).

Размотримо шта, у ствари, значи овако изложено становиште највишег правосудног форума у Србији и под којим условима може постојати међусобна обавеза законског издржавања у ванбрачној заједници.

III. Издржавање ванбрачног друга

Према Закону о браку и породичним односима СР Србије, ако је престала ванбрачна заједница жене и мушкарца, свако од њих под условима из чл. 287, ст. 1. истог Закона има право на издржавање од другог, ако је заједница живота трајала дуже време или ако је заједница краће трајала, а ванбрачни другови имају заједничку децу, односно дете (14). Разуме се, право на издржавање може се стећи у смислу наведене законске одредбе, само уколико се ради о законској ванбрачној заједници. Законском ванбрачном заједницом српско право сматра заједницу приликом чијег заснивања није постојала нека од изричито наведених брач-

(12) Пресуда Врховног суда Србије Рев. 1372/81 од 9. септембра 1981, „Ради односи и самоуправљање“, бр. 10/82, стр. 82.

Ова одлука се, уз лут, може критиковати због придавања ретроактивности Закона о браку и породичним односима. Наиме, ванбрачна заједница о којој је реч престала је читаве три године пре него што је Закон о браку и породичним односима ступио на снагу. Стога је овакав став суда представљао повреду сасвим изричите одредбе чл. 411. Закона о браку и породичним односима („Сл. гласник СР Србије“, бр. 22/80, у даљем тексту: Закон о браку и породичним односима СР Србије), која гласи: „Одредбе овог закона о лично-имовинским и имовинским правима и дужностима лица у ванбрачној заједници примењују се само на оне ванбрачне заједнице које буду постојале у време почетка примене овог закона.“

(13) Правни став седнице Грађанског одсеља Врховног суда Србије од 8. новембра 1983, *Збирка судских одлука из области грађанског права 1973—1986*, Београд, 1986, одлука бр. 1236.

У низу одлука донетих непосредно по усвајању поменутог правног става Врховни суд Србије заузима исто становиште. Видети: одлуке Врховног суда Србије Рев. 1754/84, Рев. 2056/84 и Рев. 1897/84. Све три одлуке објављене су у: *Збирка судских одлука из области грађанског права 1973—1986*, Београд, 1986, одлуке бр. 1237, 1238 и 1239.

(14) Видети: чл. 293, ст. 1. Закона о браку и породичним односима СР Србије. Претпоставке на које упућује цитирана одредба су исте оне које се морају испуњити и приликом заснивања обавезе издржавања брачног друга: „Брачни друг који нема доволно средстава за издржавање, неспособан је за рад или се не може запослити, има право на издржавање од свог брачног друга сразмерно његовим могућностима.“ (Чл. 287, ст. 1. Закона о браку и породичним односима СР Србије).

них сметњи, а то су: брачносћ, крвно сродство, сродство засновано потпуним усвојењем и душевна болест и неспособност за расуђивање (15).

Са друге стране, смисао наведеног правног става Врховног суда Србије несумњиво је у томе да се чланом породичног домаћинства носиоца станарског права сматра, најпре, ванбрачни друг који је остварио законско право на издржавање у судском поступку, односно који је у судском поступку био обавезан на давање издржавања другом ванбрачном другу као носиоцу станарског права. Истовремено, међутим, својство члана породичног домаћинства могло би бити признато и у оној хипотези у којој су у време смрти носиоца станарског права постојали сви услови за настапак законског права на издржавање између ванбрачних другова, независно од тога да ли је издржавање стварно давано. Уколико би се, међутим, радило о хипотези у којој је издржавање било фактички давано, а нису били испуњени услови за настапак правне обавезе издржавања, од оцене суда зависи да ли би у том случају такво фактично издржавање било уважено као израз моралне дужности, породичне солидарности или легитимних афекција које су у складу са друштвеним моралом и нормама социјалистичког друштва (16). Не би се, најзад, могло говорити о остваривању права на издржавање само у оној ситуацији у којој нису постојале потребне чињеничне претпоставке за активирање законског права на издржавање, нити је издржавање фактички давано.

IV. Да ли се ванбрачном другу може признати својство члана породичног домаћинства на основу прописа о издржавању у ванбрачној заједници?

Пресудом Врховног суда Србије Рев. 285/87 од 17. фебруара 1987. одлучено је да ванбрачни друг јесте био члан породичног домаћинства умрлог носиоца станарског права, захваљујући томе што је ванбрачна заједница трајала дуже време и што је ванбрачна партнерка допринио сила издржавању свог ванбрачног партнера, и поред тога што је он остваривао новчана примања, на тај начин што га је неговала и лечила, старала се о свим његовим потребама и пружала му сву помоћ која му је као тешком болеснику од хроничног бронхитиса била неопходна. На основу разматрања оваквог образложења, а имајући у виду све што је до сада речено о спорном правном питању, могло би се рећи следеће:

Прво, несумњиво је да је у конкретном случају ванбрачна заједница трајала дуже време, будући да је, како произлази из списка предмета, заснована 1969. године и трајала непрекидно све до смрти ванбрачног партнера 1982. године. Према ставу који је чврсто формиран у судској пракси у вези са различитим правима везаним за живот у ванбрачној заједници у пракси свих југословенских врховних судова, тринаестогодишње трајање ванбрачне заједнице увек би, без изузетка, било квалификовано на исти начин.

Друго, ни у једној одлуци Врховног суда Србије, која је до сада донета у споровима за стицање станарског права, није признато својство

(15) Видети: чл. 16. Закона о браку и породичним односима СР Србије.

(16) Расправљање овог питања могло би се заснивати и на аналогни са већ увелико формираним ставовима судске праксе и правне теорије о условима за настапак права на накнаду штете, која се састоји у губитку издржавања услед смрти даваоца издржавања. Видети опширније: Обрен Станковић, *Накнада штете у облику ренте*, Београд, 1975, стр. 77—87.

члана породичног домаћинства ванбрачном другу на основу постојања обавезе издржавања у ванбрачној заједници, ако су оба ванбрачна друга била у радном односу (17).

Треће, ретке су у судској пракси и одлуке у споровима о издржавању које су признале право на издржавање брачном, односно ванбрачном другу који је био у радном односу. Наиме, у правној теорији, законодавству и судској пракси једнодушно је прихваћено становиште да необезбеђеност повериоца издржавања у брачном праву постоји када се ради о лицу које нема средстава за живот, односно коме недостаје имовина или стални приход из кога би могао да покрије трошкове своје egzистенције. Издржавање се, према томе, састоји у редовном обезбеђивању материјалних добара или суме новца којим се поверилац издржавања снабдева средствима за храну, одећу, стан, личне, културне, социјалне и хигијенске потребе (18). Истина, чињеница да је брачни друг поверилац издржавања запослен, не може, сама за себе, бити ваљан основ за одбијање тужбеног захтева, али се у том случају мора учинити очигледном чињеница о недовољности таквог дохотка за подмирење основних животних потреба (19).

Четврто, необично је становиште да се издржавање може давати, односно издржавању доприносити, на тај начин да се издржавано лице негује и лечи, да се стара о његовим потребама и пружа му се сва неопходна помоћ. То, наравно, не значи да хронични бронхитис не може бити болест која доводи до делимичног или потпуног инвалидитета, односно до ограничења или потпуног губитка радне способности. У том случају, међутим, доказивање опсега и тежине болести морало би се обављати објективизацијом здравственог стања и способности за рад, коју обезбеђују стручна процена и функционална дијагностика. У случају о коме је реч, није било никаквих доказа изведених у том правцу (20).

(17) У низу скорашњих одлука Врховни суд Србије презентира управо такво становиште: „Право ванбрачног друга да у смислу чл. 17, ст. 2. Закона о стамбеним односима настави са коришћењем стана ванбрачног друга, као носиоца станарског права, условљено је постојањем обавезе издржавања ванбрачних другова у складу са чл. 293. Закона о браку и породичним односима и уз постојање претпоставке из чл. 287, ст. 1. истог Закона.“ (Рев. 17/54/84).

„Ванбрачни друг не може се сматрати чланом породичног домаћинства ванбрачног друга, који је имао ствояство носиоца станарског права, сходно чл. 9, ст. 2. Закона о стамбеним односима, ако између њих није било нити је могло бити остварено право на законско издржавање у складу са чл. 293. Закона о браку и породичним односима, пошто су оба ванбрачна друга обезбеђивали редовне приходе“ (Рев. 2056/84).

„Тужена као ванбрачна жена умрлог носиоца станарског права не сматра се чланом његовог породичног домаћинства у смислу чл. 9, ст. 2, јер је за време трајања ванбрачне заједнице била у радном односу, није издржавала умрлог носиоца станарског права, нити је била издржавано лице, па стога нема право да у смислу чл. 17, ст. 2. Закона о стамбеним односима настави са коришћењем стана умрлог носиоца станарског права“ (Рев. 1897/84). Све три одлуке објављене су у: *Збирка судских одлука из области грађанског права 1973—1986*, Београд, 1986, одлуке бр. 1237, 1238 и 1239.

(18) У том смислу: Марко Младеновић, *Породично право*, Београд, 1988, стр. 176; Мира Аличић — Ана Бакарлић-Михановић, *Породично право*, Загреб, 1986, стр. 292; Мирослава Геч-Королец, *Дружинско право SFRJ*, Љубљана, 1981, стр. 67; Љиљана Буровић, *Породично право*, Београд, 1988, стр. 326.

(19) У том смислу, на пример: Пресуда Врховног суда Босне и Херцеговине Гж. 222/76 од 12. фебруара 1976, *Збирка судских одлука*, Београд, 1977, књига 2, свеска 3, одлука бр. 300; Решење Врховног суда Босне и Херцеговине Гж. 1614/73 од 1. новембра 1973, *Збирка судских одлука*, Београд, 1976, књига 1, свеска 1, одлука бр. 47.

(20) Интересантно је да у судској пракси има и одлука које се изјашњавају сасвим супротно у вези с овом околностију: „Тиме што је тужиља дошла у стан носиоца станарског права који је био тешко болестан од неизлечиве болести, да би га пазила и неговала до смрти која је била неминовна, тужена није с носиоцем засновала трајно породично домаћинство нити је постала члан тог домаћинства, па чак и поред чињенице што је носилац станарског права у свом тестаменту, између осталог, оставио туженој и стан, то тужена нема право да у смислу одредаба Закона о стамбеним односима настави лично користити овај стан.“ (Одлука Врховног суда Босне и Херцеговине Гзз. 38/71. Наведено према: Томислав Ралчић, *op. cit.*, стр. 25.)

Најзад, чак и да се може говорити о томе да су били испуњени услови за остваривање права на издржавање у ванбрачној заједници у смислу одредаба Закона о браку и породичним односима СР Србије, није јасно како их је уопште могуће довести у везу са прописима стамбеног права. Наиме, будући да се законско право на издржавање може стећи у ванбрачној заједници једино и тек по престанку трајања такве заједнице, дошло би у обзир да ванбрачни друг стекне право на коришћење стана после смрти другог ванбрачног друга који је био носилац станарског права, а у својству издржаваног лица или даваоца издржавања, само у крајње чудној и мало вероватној хипотези да су ванбрачни партнери и након што је престала заједница живота наставили да живе у истом стану (21). То, разуме се, не значи да треба бранити становиште како ванбрачни друг нема право да као члан породичног домаћинства другог ванбрачног друга настави да користи стан и после његове смрти. Напротив, ако се ванбрачна заједница по својој стабилности, дуготрајности и хармоничности која влада у односима између ванбрачних партнера у свему може изједначити са брачном заједницом, чиме би се уопште могло правдати одбијање преживелом ванбрачном другу да стекне једно тако вредно имовинско право, какво је данас станарско право у Југославији? Дакле, о нечем другом је овде реч. О томе је угледни енглески судија Lord Denning написао у једној својој одлуци: „Ако овај суд већ жели да дели правду, онда нека се ње и држи.”

(21) Додуше, неки правни писци нуде за овај случај претпоставку да се ради, речимо о случају када је стан после развода брака припао мужу који је, истовремено, обавезан на плаћање издржавања својој разведеној супрузи. Уколико би, накнадно, разведени брачни друг примио у свој стан своју разведену жену и с њом засновао ванбрачну заједницу, она би се после његове смрти могла сматрати чланом његовог породичног домаћинства и у својству издржаваног лица могла наставити да користи стан. Оваква хипотеза је исправна, али у њој није уопште реч о издржавању на основу одредаба о ванбрачној заједници, већ о издржавању разведеног брачног друга. Видети: Радоје Корлает, *Правни положај члана породичног домаћинства према позитивним стамбеним прописима и увјети за његово стјецање*, „Одвјетник”, бр. 9—10/75, стр. 405.